

**Çocukların
Şiddet,
İhmal ve
İstismardan
Korunması
Çalıştayı**



Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı

Yayın Sahibi : Dr. Şaban KARATAŞ – İl Milli Eğitim Müdürü

Yayın Yönetmeni : Serdar YURDABAKAN

Yayın Tarihi : Nisan 2016

Yayın No : 3

Hazırlayan : İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma Strateji
Planlama ve Kalite Geliştirme Ekibi (ASKE)
Altınordu Rehberlik Araştırma Merkezi

Baskı : Altıncekiç Matbaa Yayın İnş. Taah. Tic. Ltd. Şti.
Yeni Mah. 303 Nolu Sk. No: 70/A ORDU
Tic. Sic. No: 4409 K.Başı V.D.: 0620203553
Mersis No: 0062 0203 3530 0017
Tel: 0452 225 22 76

İÇİNDEKİLER

I. OTURUM	6
Çocukların Cinsel İstismardan Korunması	6
II. OTURUM	14
Madde Bağımlılığından Çocukların Korunması	14
III. OTURUM	17
Teknoloji Bağımlılığı Fatih Projesi ve EBA Projesi	17
IV. OTURUM	24
Tartışma ve Çözüm Önerileri	24





İrfan BALKANLIOĞLU
Ordu Valisi



Dr. Şaban KARATAŞ
Ordu İl Milli Eğitim Müdürü

BİRİNCİ OTURUM Çocukların Cinsel İstismardan Korunması



Ordu Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi (Psikolog Beste AŞKAN)

Çocuk İstismar ve İhmali:

Çocuğun sağlığını, fizik ve psikolojik gelişimini olumsuz etkileyen, bir yetişkin, toplum ya da devlet tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan hareket ya da davranışlara “Çocuk İstismarı” denmektedir.

Çocuğun sağlığı, fiziksel veya psikolojik gelişimi için gerekli ihtiyaçların karşılanmaması ise “Çocuk İhmali” olarak tanımlanmaktadır.



Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı



Çocuk İstismar ve İhmali Çeşitleri:

Fiziksel İstismar: Kaza sonucu oluşmamış, çocuğun fiziksel darbe görmesi sonucu ortaya çıkan yaralanma

Açıklanamayan yara, darbe izleri

Açıklanamayan yanık izleri

Açıklanamayan kırık/çıkıklar, saç derisinde saç kaybı

Cinsel İstismar: Çocuğun bir yetişkin ya da kendisinden büyük bir çocuk tarafından, anlamadığı, kabul etmediği, gelişimsel olarak hazır olmadığı ve karşı tarafın cinsel tatmini için kullanılması

Genelde fiziksel belirti olmaz, davranışsal kendini gösterir.

Duygusal İstismar: Çocuğun duygusal bütünlüğüne ve kişilik gelişimine zarar veren her türlü davranış ve eylem.

Bakımını yapan kişinin sevgi, destek, rehberlik belirtisi olmaksızın, sürekli eleştirilmesi, küçümsemesi, hor görmesi, reddetmesidir.

İhmal: Beslenme, giyinme, barınma, tıbbi bakım, eğitim veya uygun gözetim gibi temel ihtiyaçlarını ve duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarını, eğitimsel/bilişsel ihtiyaçlarını karşılamakta başarısız olmak ve uygun büyüme ve gelişme konusunda denetim eksikliği göstermektir.

İstismarda Risk Faktörleri:

1. Çocukla ilgili: Prematüre, düşük doğum ağırlığı, fiziksel veya zihinsel özürlü çocuk, hiperaktif veya huysuz çocuk, doğumdan sonra çeşitli sebeplerle anneden ayrı kalan bebekler.
2. Aileyle ilgili: Çocuklukta fiziksel veya seksüel istismar öyküsü, ebeveynlerin genç yaşta evlenmesi, tek ebeveyn, üvey ebeveyn, duygusal yetersizlik, zayıf iletişim yeteneği, kendine az özsaygı, alkol-uyuşturucu bağımlılığı, sosyal destek azlığı, aile içi şiddet, çocuğa sahip olmanın aşırı stresine hazırlanma eksikliği, çok çocuklu aile, ailesel yeteneklerin eksikliği, eğitimsizlik, ailede psikiyatrik rahatsızlık, istenmeyen gebelik, benimsenmeyen çocuk olarak sıralanabilir.
3. Toplumsal/kurumsal: Yüksek suç oranı, sosyal servislerin yokluğu ya da azlığı, yüksek fakirlik oranı, yüksek işsizlik oranı,
4. Okulda: Çok kalabalık sınıflar, sosyal baskılar, disiplin yöntemi olarak dayağın kabul görülmesi, öğretmenin kişilik yapısına bağlı olarak şiddet artabilmektedir,



Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı



Cinsel istismar: 6 yaş civarında ve kız çocuğu olan, arkadaş çevresi olmayan, izole olmuş veya fonksiyonsuz bir ailede yaşayan, babadan ayrı yaşayan, ailesinde alkol ve uyuşturucu kullanan, annesi genç bir erkekle evli olan, yetişkinlerle aynı odayı paylaşan, düşük zekâ ve eğitim düzeyine sahip, cinsel eğitimi cezacı bir tutumla kazandırılan, anne ile yakınlık ilişkisi kuramayan çocukların daha çok risk altında olduğu çalışmalarla görülmüştür.

Çocuğa ve ergene öğretilmesi gereken bilgiler: Cinsel organları yaralandığında ya da hastalandığında yalnızca doktorların veya anne babaların (kendine faydalı olacak kişilerin) dokunabileceği öğretilmelidir. Kendilerini cinsel açıdan kötüye kullanmak isteyen kişilere hayır diyebilmeleri öğretilmelidir. Rahatsız olacakları herhangi bir biçimde, kendilerine dokundurtmama haklarına sahip olduğu öğretilmelidir. Cinsel yönden kötüye kullanıma kalkışan bireylerden hemen uzaklaşmaları anlatılmalıdır. Bu tür davranışlara maruz kalanlara hiçbir zaman bunun kendi suçu olmadığı öğretilmelidir. Cinsel yolla kendisine dokunan kişiyle bu konuda ‘sır’ paylaşmamaları gerektiği, bunun kötü bir sır olduğu öğretilmelidir. Bu tür davranışla karşılaştıklarında yüksek sesle bağrımları ve karşı koymaları anlatılmalıdır. Cinsel yönden kötüye kullanıldıklarını kime ve nasıl anlatacakları öğretilmelidir. Cinsel organların anatomik isimleri doğru isimleri, cinselliğin ne olduğu, doğru cinsel etkileşimin nasıl sağlandığı, cinsel istismarın ne olduğu, çocuk olarak hakları ve yükümlülükleri öğretilmelidir.

Çocuğa ihmal ve İstismardan Sonra İstismarın Göstergeleri:

- Davranışsal göstergeler:** Yetişkinlerle ilişki kurmaktan kaçınmak, ebeveyn-den korkma, okula erken gelme, okuldan geç çıkma, eve gitmek istememe. Fiziksel temastan kaçınma, sosyal işlevsellik alanında sıkıntılar, ağrı şikâyetleri. Kendi kendine zarar veren davranışlar, uygun olmayan cinsel oyunlar, ileri derecede cinsel bilgi sahibi olma, uzaklaşma ve depresyon, ani ve aşırı kilo değişimi, aşırı uyum sorunu (yaşından büyük ya da küçük davranma).
- Duygusal göstergeler:** Benlik saygısında ciddi azalma, utanç, anksiyete ruhsal gelgitler, öfke tepkileri, karşı gelme.
- Bilişsel/ Akademik göstergeler:** Gelişimsel bozukluklar, okul başarısında düşme, öğrenme güçlüğü, dağılmış ilgi-dikkat eksikliği, devamsızlık sorunları, öz disiplini öğrenme eksikliği, bir görevi tek başına yapamama.

İstismarcıda görünen özellikler: Sözlü tehdit ve fiziksel eylemlerle başkalarını kontrol eder. Öfke ya da kaba kuvvete daha yatkındır. Hedef aldığı kişiyle empati kurmaz. Başkalarıyla alay eder. Kendi imajını korumanın tek yolu olarak şiddeti görür.

ÇOCUK İSTİSMARI NEDİR?



Çocuğa yeterli bakım sağlanmamak. Örneğin kirlî, çıplak, aç bırakmak

Çocuğun isteklerini önemsememek



Çocuğu vurmak veya aşajılmak

Çocuğun eğitim ve oyun hakkını elinden almak



Çocuğu hizmetçi gibi kullanmak



Çocuğun dokunulmasını istemediği yerlerine dokunmak



Çocuğun sağlık gereksinimlerini göz ardı etmek



Çocuğu sözsel olarak hırpalamak



Çocuğun eğitim gereksinimlerini göz ardı etmek



Zarar verecek durumlarda çocuğu denetimsiz bırakmak



Çocuğu kendi çıkarları için kullanmak



Çocuğun duygusal gereksinimlerini göz ardı etmek



Çocuğu örselerek, ilip kakarak öfke çıkarmak



Çocuğa pornografik matzemeler göstermek



Çocuğu kendine dokunmaya zorlamak



Çocuğun özgüvenini yıkmak



Çocuğu gereksiz yere ağlatmak



Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı



Öğretmenler tarafından bildirilen istismarın azlığı:

Bunun nedenleri arasında; Öğretmenlerin bu tür olayları kime ve nasıl bildireceklerini bilememe, bildirmenin yararlı olacağına inanmamaları, sonuçlarından çekinmeleri, çok ağır olmayan durumlarda da dayanın ailede çocuğu terbiye etmek için kullanılabilecek uygun bir yöntem olduğuna inanmaları, aile içi durumlara karışmak istememeleri vb. gibi birçok etmen sayılabilir.

İstismarın Önlenmesi:

Birincil koruma; Çocukların koşullarının iyi bilinmesi, ailenin koşullarının iyi bilinmesi, bu koşulları iyileştirme çabaları, aile eğitimleri birincil önleme faaliyetleri içerisinde sayılabilir.

İkincil koruma; Mevcut ihmal ve istismarı erken tanıma ve müdahale etme, istismar olayı ortaya çıkarıldıktan sonra çocuğun tepkilerinin değerlendirilmesi, istismar sonrası aileye yaklaşım, gelecekte olabilecek istismara karşı çocuğun ve kardeşlerinin korunması sayılabilir.

Üçüncül koruma; İstismarın çocuk üzerindeki etkilerinin en aza indirgenmesi, olayın yinelenmesini önlemek için gerekenlerin yapılması.

İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden beklenti nedir?

1. Mahkemelerce verilen eğitim tedbirini tamamlamak ve bunu sağlamak amacıyla eğitim sistemi dışında kalan çocukların eğitimini tamamlamasını sağlayacak akademik, mesleki eğitim programını üretmek ve uygulamaya koymak.
2. Okula devamı izlemek ve sağlamak.
3. Okullarda istismara uğrayan ve istismar/ihmal riski taşıyan çocukları belirlemek ve ilgili merkezlere yönlendirmek.
4. Öğrencilerin kendilerini ihmal ve istismardan korumalarını sağlayacak becerilerini geliştirmek.
5. Anne babalar için toplantı/eğitim programları düzenleyerek çocuk istismarı ve ihmali konusunda farkındalık yaratmak.



Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı



İstismar vakalarında dikkat edilmesi gereken önemli noktalar: Sorunları bir bütünlük içinde değerlendirmek önemlidir. Yaraların açıklanma biçimi, çocuğun gelişimi, çocuğun fiziksel becerisi, çocuğun davranışsal değişimi dikkat edilmesi gereken önemli noktalardandır. Cinsel istismarın en güçlü göstergelerinden biri çocuğun ifadesidir. Bir çocuğun ihmalinden şüpheleniliyorsa, bu gerçekten çocuğun bakımını üstlenen kişilerce istenilmiyor mu, yoksa yoksulluk ya da kaynak eksikliği mi mevcut, bunun kararı verilmeli.

Cinsel istismar aşağıdaki her bir durumu da kapsamaktadır: Cinsel eylemin herhangi bir araç kullanılarak yapıp yapılmaması, genital ya da fiziksel temas içerip içermemesi, çocuk tarafından başlatılıp başlatılmaması, zarar vermesi ya da vermemesi.

Cinsel İstismar Konusundaki Gerçekler:

1. Çocukların görünüşü ya da davranışı istismara neden olmaz. Anlamını dahi bilmedikleri olayları kışkırtmaktan dolayı çocuklar suçlanamaz.
2. İstismarla karşılaştığında çocuk bağırarak yardım istemeli, koşarak kaçmalıdır.
3. İstismarcının tercih ettiği yer genelde çocuğun tanıdığı, bildiği yerlerdir. Okul ve okul çevresi, ev ve okul arasındaki yol, bir arkadaş ya da akrabasının evi, çocuğun kendi evi olabilir. Çocuğun kendini rahat hissettiği anlar; oyun zamanı, banyo zamanı ya da yatma saati istismarcının tercih ettiği zamanlardır.
4. Olguların %80-95'inde istismarcı, çocuğun tanıdığı biridir. Yirmi- kırk yaşlarında, evli, sosyal hayatı olan, şüphe çekmeyen bir aile babası dahi olabilmektedir.
5. Kadın istismarcılar erkeklere oranla sayı olarak daha azdır ama vardır.

Bir çocuk istismar edildiğini neden açıklamaz:

- Kendisine inanılmayacağını düşünür.
- Başının belaya gireceğinden korkar.
- İstismarcının tehdidinden korkar.
- İstismarcıyı korumak isteyebilir.



Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı



- Nasıl anlatacağını bilemeyebilir.
- Büyükleriyle cinsellik konuşmamak gerektiğini düşünebilir.
- Cinsellikle alakalı kelimeler kullanmaması gerektiğini düşünebilir.
- Cinsel davranışların yanlış olduğunu bilmeyebilir.
- Arkadaşları tarafından dışlanacağından korkabilir.

Bir çocuk istismar edildiğini açıklarsa: Çocukla özel olarak konuşmak için bir oda bulun, masanın arkasında oturmayın, çocuktan izin almadan ona dokunmayın. Açıklıkla ve sakince dinleyin, çocuğun dilinden konuşun, çocuğu yaşadığı olayları anlatmaya cesaretlendirin. Çocuğa inandığınızı bildiren cümleler kurun, çocuk anlatımda bulunurken susabilir, bu durumda tepki vermeyin sadece bekleyin, çocuğun tekrar anlatma ihtimali çok yüksektir. Çocuğu sadece dinleyin yönlendirici ya da merak edici sorular sormayın. Çocuğun söyledikleri bitince başka bir şey söylemek isteyip istemediğini sorun. Yazıyla kaydedin, çocuğu istismarı bildirdiği için takdir edin. Bu durumu bildirmek için okul/kuruluş/çocuk koruma merkezine haber verin, gizlilik ilkesine önem verin.

Sakıncalı cümleler: “Bunun olduğundan emin misin?” “Doğru mu söylüyorsun?” “Bu bir daha olursa bana haber ver”. “Neden karşı koymadın?”. “Şimdiye kadar neden anlatmadın?”. Çünkü bu tip sorular çocuğun kendini suçlamasına ve anlatacağı şeylerden vazgeçmesine sebep olur.

İpucu söylemler: “Erkek kardeşim dün gece uyumama izin vermedi”. “Komşumuz “X “abi çok komik iç çamaşlırlar giyiniyor”. “Annemin beni amcamla yalnız bırakmasından hiç hoşlanmıyorum”. “Komşumuzun oğlu beni çok sıkıştırıyor”. “Çok kötü biçimde ellenilen bir kız tanıyorum”. “Tanıdığım bir kız var, annesine rahatsız edildiğini söyledi fakat annesi ona inanmadı”.

İstismara Müdahale: Okul idaresine haber verme, krize müdahale ekibini bilgilendirme. İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri içindeki kriz ekibini bilgilendirme, bağlı bulunan il/ilçe rehberlik ve araştırma merkezi ile iletişim. Adli kolluğa ihbarda bulunma (polis, savcılık). Üniversitenin ihmal ve istismarla ilgili bölümleri ve sosyal hizmet birimlerini bilgilendirme.



Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı



Eğer; çocuk istismarı belirtileri, adli bildirim zorunluluğu, Türkiye’de çocuk istismarına ilişkin yasalar, çocuk istismarı mağdurları, aileye verilecek destek, çocuk istismarı veya ihmali ile ilgili sorularınız veya bildirimde bulunacaksanız, lütfen aşağıda belirtilen kurumlarla iletişime geçiniz.!

İletişime geçin;

1. Okulun Rehberlik Servisleri,
2. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri,
3. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu İl Müdürlükleri,
4. Baroların Çocuk Hakları Merkezleri,
5. Emniyet Müdürlüğü Çocuk Polisi Şubeleri,
6. Hastaneler bünyesindeki Çocuk Koruma Merkezi/Birimleri.

İstismardan korunmak için öneriler: Açık ve tutarlı davranış kalıplarına sahip olun. Çocuklar için erişilebilecek nitelikte örnek alınacak kişiler olun. Eğer çocuk yakın bir tehlike altındaysa polisi arayın. Tüm çalışanların çocuk istismarını fark edebilecek nitelikte olduğundan emin olun. Tüm çalışanların istismarı ihbar etme prosedüründen haberdar olduklarına dair emin olun ve takip edin. İhmal yapıldıysa, sonrasında çocukta gelişebilecek duygusal ve eğitimle ilgili sürece dahil olun. Çocuğa duygularını ifade etmesi için yapıcı yöntemler öğretin. Anne ve babaların hareket ve davranışlarının farkında olun. Çocuğun okuldaki öğretmenler ve rehber öğretmenler ile açık bir şekilde iletişim kurması konusunda cesaretlendirmek için rahat ve güvenilir bir ortam sağlayın. Çocuk güvenliği ile ilgili okullarda deneme yarışması yapın. Bu çocukların güvenlik konusundaki bilgilerini ölçmek için etkili bir yöntemdir. Etkili davranma becerileri, karar alma yetileri, ikili ilişkiler, özgüven geliştirecek öğretim yöntemleri kullanın. Ebeveynlere çocuklarıyla alakalı olumlu geribildirimlerde bulunun. İstismar konusunda Ebeveyn eğitimleri düzenleyin.

Not: Türkiye Cumhuriyeti ve UNİCEF işbirliği ile geliştirilip Avrupa Birliği’nin mali ve UNİCEF’in teknik desteği ile gerçekleştirilen bir proje kapsamında üniversitelerde Üniversite Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezi kurulmaktadır. Ordu Üniversitesi’nde de resmi olarak kurulmuş olan bu birim aktif olarak da şubat ayı içerisinde etkinliğini sürdürecektir.

İKİNCİ OTURUM Madde Bağımlılığında Çocukların Korunması



Ordu Toplum Sağlığı İl Müdürlüğü (Uzm. Psikolog: Işın AKKUŞ)

Bağımlılık:

İstenen etkiyi sağlamak için daha fazla miktarda alkol veya maddeye gerek duyma, sürekli olarak aynı miktarda kullanılması ile sağlanan etkinin belirgin olarak azalması. Madde veya alkol alınmadığında yoksunluk duyma, bu yoksunluktan kaçmak ve kurtulmak için alkol veya madde kullanma, alkol veya maddenin tasarlandığından daha fazla ve daha uzun süre kullanması olarak tanımlanabilir.

Madde Kullanımına Başlamada Yaygın Gözlenen 5 Risk Faktörü

- Bireysel Faktörler:** Ergenlik algısı ve adaptasyon süreci, madde kullanımına yönelik algı, yaşam becerileriyle ilgili sorunlar, agresiflik, olumsuz ruh hâli, çekingenlik veya dürtüselliktir.
- Akran Faktörü:** Başlama, temin etme, devam ettirme vb. hususlarda kolaylık, arkadaş grubunda madde kullanımına olumlu bakıştır.



Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı



- Aile Faktörü:** Çeşitli travmaların varlığı, aile kontrolünün yetersizliği, ailede madde kullanımının varlığı, çocuğa uygun sınırlar oluşturmamak, çocuğa yönelik ihmal ve istismardır.
- Okul Faktörü:** Okuldan kaçma davranışının artması, Okul bağı ve okula bakış açısı zayıf, olumsuz sınıf içi davranışlar, okul yönetiminin kullananlardan oluşan ağları engelleyememesi, disiplin sorunlarına yönelik tedbir alınmaması
- Çevresel Faktörler:** Toplumsal olarak bağımlılık ve bağımlıya bakış, yasalar ve uygulanabilirlik, ulaşılabilirliğin kolay olduğunun algılanması, yerel yönetimler ve yatırım eksiklikleri, Yoksulluk ve işsizlik.

Bağımlılık Yapıcı Maddelerle İlgili Doğru Zannedilen Yanlışlar: Benim iradem güçlüdür, ben bağımlı olmam. Ben kendimi kontrol edebilirim. Madde kullanımı arkadaşlık ilişkilerini artırır. Bağımlılık yapıcı madde kullanmak insanın sosyal çevresinin genişlemesine yardımcı olur. Herkes kullanıyor, bir şey olmuyor. Bir kere kullanmaktan bir şey çıkmaz. Ara sıra kullanmakla bir şey olmaz. Sadece zayıf insanlar bağımlı olur. Madde, sadece kullanan kişiye zarar verir. Ottur, zararı yoktur. Bu nedenle bağımlılık da yapmaz. Tüm bağımlılar hapsedilmelidir gibi yanlış düşünceler hâkimdir.

Madde Kullanımını Reddeden Genci Bekleyen Klişeler: Yağcılık, yalnız bırakma, yalvarma, acındırma, tehdit ve aşağılama durumlarını yaşamaktadır.

Madde Kullanımı Noktasında Gencin Dikkat Etmesi Gereken Hususlar: Yaşam becerileri edinilmelidir. Öncelikle kendini tanıma, öfke kontrolü, stresle baş etme becerileri, iletişim, “Hayır!” diyebilme becerisi, problem çözme becerisi konusunda kişi kendisini geliştirmelidir.

Örnek «Hayır» Deme Cümleleri: Hayır, teşekkür ederim. Hayır, bana göre değil. Hayır, dostum, sağ ol. Ben böyle iyiyim. Eğer anne babam beni bu durumda görse gerçekten çok üzülürdü. İnsanda yaptığı etkiyi sevmem. Hayır, sağlıklı kalmak için çabalıyorum. Ben bir sporcuyum, böyle şeyler yapamam. Hayır, teşekkürler, ben eve gitmeliyim. Hayır, ben okula gidiyorum. Bunu riske atmak istemem. Yapamam. Ben işin kolayına kaçamam. Gibi cümleler kullanılabilir.

Arkadaşın Kullanyorsa: Madde kullanımını sonucunda yaşadığı problemlerde sorumluluğun kendisinde olduğunu hatırlatın. Kendinizi suçlamayın. Güvendiğiniz kişilerden bilgi desteği alın. Kurduğunuz iletişimde, madde bağımlılığı konusunda yeterli bilgiye sahip olduğunuzu hissettirin. Onun tıbbi anlamda bir hasta olduğunu unutmayın. Ona karşı öfke vb. duygularınızı kontrol altında tutun. Olaylara duygusal değil, gerçekçi yaklaşın. Arkadaşınıza ve çevrenize madde bağımlılığının tıbbi bir hastalık olduğunu anlatın. Bir uzmandan destek alınması gerektiğini vurgulayın. Sakin ve sabırlı olmaya çalışın. Ona zaman tanıyın. Madde kullanmanın bir suç olduğunu unutmayın. Kendinizi korumayı unutmayın. Arkadaşınızla birlikte çok fazla yalnız kalmayın. Arkadaşınızı güvenilebileceği bir uzmanla görüşmeye teşvik edin.



ÜÇÜNCÜ OTURUM Teknoloji Bağımlılığı Fatih Projesi ve EBA Projesi



Altınordu Rehberlik ve Araştırma Merkezi (Psikolojik Danışman: Mustafa YILMAZ)

Teknoloji Bağımlılığı Nedir? Kontrolsüzce aşırı kullanıma isteğinin önüne geçilemeyen, teknolojik aygıtlar dışında kalan hayatın anlamını yitirdiği, kullanma bırakıldığında bireyde sıkıntı verici duygu durumuna sebep olan, ailevi ve sosyal hayatı bozan bir davranışsal bağımlılık türüdür.

Riskli Gruplar nelerdir? Çocuklar ve ergenler, ailesinde başka bir bağımlılık türü görülenler, fiziksel veya ruhsal problem yaşayanlar, aile içi sorunların var olduğu kişiler risk grubundadır.

Riskler nelerdir? Başkent Üniversitesi'nin yaptığı bir araştırmaya göre 15 yaşından küçükler günde 1-5 saat, 16-19 yaş grubu 1-7 saat bilgisayar kullanıyorlar. Cep telefonu bağımlıları günde 6-7 saat cep telefonu kullanıyorlar. Bilgisayar oyunları bir diğer uzun süreli bilgisayar kullanım nedeni olarak değerlendirilebilir. Bilgisayar oyunları da bağımlılık oluşturmada risk faktörüdür. Yapılan araştırmalar gençlerin günde ortalama 5 saat TV seyrettiklerini ortaya koymaktadır. Avrupa genelinde 2012'de 9-16 yaş grubundaki çocuklar üzerinde gerçekleştirilen Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Araştırması,



Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı



yol gösterici bilgiler içeriyor. Araştırma sonuçlarına göre, Türkiye’de çocukların yüzde 25’i interneti bağımlılık derecesinde kullanıyor. Facebook hesabı olan çocukların yüzde 42’si bilgilerinin herkese açık olduğunu, yüzde 19’u adres, yüzde 18’i ise telefon bilgilerini paylaştığını, yaklaşık yüzde 50’si ise gizlilik ayarlarını değiştirmeyi bilmediğini belirtiyor. Ayrıca Türkiye’deki çocukların yüzde 3’ü siber zorbalığa maruz kaldığını, yüzde 18’i internet üzerinden yabancılarla iletişime geçtiğini, yüzde 13’ü cinsel, yüzde 15’i zararlı içeriğe (intihar, uyuşturucu gibi) maruz kaldığını belirtiyor. Çevrim-içi ortamlarda çocukların ve gençlerin kendilerinin ya da ailelerine ait kişisel bilgilerin e-posta, sohbet programları, vb. aracılığıyla üçüncü şahısların eline geçebilmektedir, İnternet üzerinden ebeveynlerinin kredi kartı ile onlardan habersiz alışveriş yapabilmektedir, Kendilerinden yaşça büyük ve kötü niyetli kişilerle haberleşebilmektedir

Ülkemizdeki önlemler nelerdir? Telekomünikasyon daire başkanlığı denetim ve içerik kontrolü ile İnternetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımına katkı sağlayan bir kurum olmaktadır. Telekomünikasyon daire başkanlığı tarafından kurulan <http://www.guvenliweb.org.tr/> de güvenli internet ile ilgili yaş gruplarına göre bilgiler mevcuttur. Telekomünikasyon daire başkanlığı tarafından kurulan [ihbarweb.org.tr](http://www.ihbarweb.org.tr/) de ilgili kanunun 8. maddesinde yer alan suçlarla ilgili içeriklerin web üzerinden ihbar edilebilmesi amacıyla 23 Kasım 2007’den beri yayındadır. TCK’nın “Bilişim Alanında Suçlar” başlığı altında düzenlenmemiş olan ancak bilişim sisteminin suçun işlenmesinde araç olarak kullanıldığı suçlardır. Bilişim sistemlerinin işlenmesinde araç olarak kullanıldığı hakaret, tehdit ve şantaj, dolandırıcılık, özel hayatın gizliliğini ihlal, haberleşmenin gizliliğini ihlal, müstehcenlik, marka hakkına tecavüz, kişisel verilerin ele geçirilmesi ve kaydedilmesi ve benzeri suçlar bu kategoriye girmektedir. Ayrıca internet suçları olarak adlandırılan ve internet yoluyla hakaret ve tehdit suçu gibi bazı suç tipleri bu kapsamdadır. Bilişim teknolojileri kullanılarak işlenen suçların soruşturulması ve dijital delillerin incelenmesi için destek veren görevli daire başkanlıklarının ve taşra teşkilatındaki birimlerin dağılık yapısının tek bir çatı altında toplanmasını, mükerrer yatırımların önüne geçilmesini, bilişim suçlarıyla mücadelenin etkin ve verimli olarak yürütülmesini sağlamak amacıyla 2011/2025 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde Bilişim Suçlarıyla Mücadele Daire Başkanlığı kurulmuştur.



Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı



Güvenli İnternet nedir? (<http://www.guvenlinet.org.tr/>)

Aile Profili: Aile Profilini seçerek müstehcenlik, şiddet, ırkçılık, kumar gibi yasadsışı ve zararlı içerikleri barındıran siteler; Sağlık Bakanlığı'nın zararlı olduğunu açıkladığı ürünlerin siteleri ve dolandırıcılık sitelerinin önüne geçmiş olursunuz. Dilediğiniz takdirde oyun, sohbet ve sosyal medya sitelerini de erişime açıp kapatabilirsiniz.

Çocuk Profili: Çocuk Profili ile İnternetteki risklerden en yüksek oranda korunursunuz. Çocuk Profili ile erişebileceğiniz tüm siteler uzman kontrolünden geçmiş belirli kriterlere göre onaylanmış sitelerdir. Çocuk Profili yabancı kişilerle temas kurulmasının önüne geçer. Çocuk Profili'nde sohbet ve sosyal medya siteleri gibi içeriğini herkesin değiştirebileceği siteler yoktur. Çocuk profilinde sabit içerikli oyun oynanabilir. Çocuk Profili çocuklarınızın rahatlıkla ödev yapabileceği sizin de haber okuyup bankacılık işlemleri yapabileceğiniz sitelerden oluşan bir internet alanıdır.

İnternet Bağımlılığının Alt Grupları nelerdir?

1. Çevirim-içi seks bağımlılığı
2. Çevirim-içi sohbet bağımlılığı
3. Sanal arkadaşlık bağımlılığı
4. Çevirim-içi oyun bağımlılığı
5. Çevirim-içi kumar bağımlılığı
6. Çevirim-içi bilgi bağımlılığı
7. İnternette dolaşma bağımlılığı

İnternet bağımlıları neler yaşıyorlar? Daha az dışarıya çıkmak. İnternet kullanımı haricinde daha az zaman geçirme. Ev ya da iş ortamında yemek yemeye daha az zaman harcama. İnterneti her defasında daha fazla kullanmayı isteme. Genellikle bilgisayar başında yemek yeme alışkanlığı kazanma. İnternetin başında geçirilen zamanı kontrol etmekte güçlük çekme. Sürekli uykusuz ve yorgun görünme. İnternetin başında planladığı süreden daha çok kalma. Çevreyle arasındaki ilişkinin zayıflaması ya da kopması, internet başında harcanan uzun zamanı inkâr etme. Bireyin durumundan başkalarının şikâyet eder olması. Bir günde birçok kez e-posta adresini kontrol etme. İnterneti kullandığında kendini daha iyi ve mutlu hissetme. Yapılması gereken görev ve sorumluluklar olduğu hâlde internet başından ayrılmama.



Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı



Aile üyeleri evde yokken bunu bir rahatlama ve kurtuluş olarak görüp internete girme. İnterneti “iyi hissedilen” tek yer olarak görme. Çok fazla internet kullanım ücreti ödeme. İnternette geçirilen zamandan ötürü suçluluk hissi duyma. İnternetteki arkadaşlıkları fiziksel arkadaşlıklara tercih etme. İnternette değilken dahi sürekli interneti düşünme gibi durumları yaşamaktadır.

İnternet bağımlılığında karşılaşılan sorunlar neler? Karpal tünel sendromu (median sinir sıkışması), kuru gözler, baş ağrıları, sırt ağrıları, yeme sorunları, uyku sorunları, kişisel temizlikte eksiklikle, içe dönüklük (çekinme-kaçınma hâli), düşünce süreçlerinde bozulma, kişiler arası duyarlılıklarda azalma, genel sağlık düzeyinde düşüş, obsesif, depresif, kaygılı, düşmanca, fobik, paranoit düşüncelerde artma, sosyal gelişimde önemli ölçüde gerileme, iş, okul gibi sorumluluk alanlarında bozulmalar ve sosyal izolasyon gerçekleşir.

Teknoloji bağımlılığına neden önlem almalıyız?

1. İnternetin sağlıklı kullanımını temin etmek,
2. Bağımlılığın gelişimini önlemek,
3. Bağımlılığın yarattığı bireysel ve toplumsal sorunları engellemek,
4. Sağlıklı davranışların toplum düzeyinde gelişmesine yardımcı olmak,
5. Rehabilitasyon hizmetleri önleyici ve koruyucu hizmetlere oranla çok daha zor ve maliyetlidir. Önleme için maliyet 1 \$ iken müdahale için maliyet 18 \$ dolara kadar çıkmaktadır.

Bizler neler yapabiliriz?

1. İnternet kullanım saatlerini düzenleme,
2. Dış durdurucular kullanma,
3. İnternet kullanımıyla ilgili hedefler belirleme,
4. Çok kullanılan belli işlevlerden uzak durma,
5. Hatırlatıcı kartlar kullanma,
6. Kişisel defter oluşturma,



Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı



1. Aile terapisi uygulama,
2. Bilgisayarın yerini değiştirme,
3. Kullanıcının başka kişilerle ortak ortamlarda internete bağlanmasını sağlama,
4. İnternete bağlanma zamanlarını değiştirme,
5. İnternet defteri oluşturma,
6. Kişisel kullanıma son verme,
7. Kişinin arkadaşlarından ve yakınlarından internet ile ilgili problemleri olduğunu saklamamasını sağlama.

Pozitif Bağımlılık Nedir? Pozitif bağımlılık kavramı ilk kez William Glasser tarafından ortaya atıldı. Pozitif bağımlılık, bireyin hiç kimseye ihtiyaç duymadan kendi kendine gerçekleştirebileceği bir çalışmadır. Pozitif bağımlılık bir bağımlılık türüdür. Kişi bu bağımlılığın türünü kendisi seçer, kendi kendine geliştirir, bağımlılığın oluşması için bir disipline girer, yaptığı şeye inanır ve bu davranışı düzenli bir temele oturtur. Davranış tekrarlandıkça pekişir ve kesilmesi durumunda yoksunluk belirtileri ortaya çıkar. Pozitif bağımlılık diğer negatif bağımlılıkların (alkol, madde, kumar, yeme) tersine bireyi daha güçlü kılar. Genellikle bireylerde yüzme, tırmanma, bisiklete binme, şarkı söyleme, dans etme ve koşma gibi davranışlara karşı pozitif bağımlılık gelişmektedir. Pozitif bağımlılık bireyin yararına olmalı, günde en az yarım saat düzenli yapılmalı ve konu üzerinde gelişim gösterilmeli, yapılan işe inanılmalı, bırakılmaya çalışıldığında yoksunluk sendromu yaşanmalı.

Eğitimde Teknoloji Faydalı mıdır? Ne gibi avantajlar sağlar? Eğitim teknolojisinin en başta gelen işlevi, öğretmen ve öğrenciyi. Bireysel girişim ve serbesti ile çok seçenekli imkanlar oluşturulabilir. Birinci kaynaktan bilgi çağdaş yaşamın temel koşuludur. Eğitim teknolojisi yoluyla öğrenci birinci kaynakla daha fazla karşılaşır. Eğitim teknolojisi eğitimi mekân ve zaman sorunu baskısından kurtarır. Geliştirilmiş eğitim sistemleri ve paket programlar eğitim teknolojisi ve çeşitli ortamlarla yüksek nitelikli öğrenme sağlar. Sistem yaklaşımları ile geliştirilen paket öğretim gereçlerinin yaygın öğrenci gruplarına ulaşması, bu gereçlerin iyi organizasyonu ile kitlesel öğrenme stratejilerinin geliştirilmesine yol açar. Eğitim teknolojisi öğrenciye çoklu ve seçenekli öğrenme olanakları ve aynı anda bireysel inisiyatif yaratma yönünde gelişmektedir.



Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı



Öğrencinin ne öğreneceği, nasıl öğreneceği, ne zaman ve hangi hızda öğreneceğinin sürekli kontrol edilmesine gerek kalmaz. Eğitsel ortamlara dayalı olarak geliştirilmiş öğretim sistemleri eğitim eşitliğini geliştirme ve eğitimin kalite ve etkinliğini artırma yanında programlara hareket, esneklik ve çeşitlilik kazandırır. Eğitim teknolojisinin nihai amacı, kopya edilen ve evrensel kitle eğitimine uygun eğitim sistemleri yaratmaktır. Eğitim teknolojisinin geliştirdiği yeni ortam ve yöntemler öğrenme hızını artırır. Eğitim teknolojisi her ne kadar bu olanakları sağlıyorsa da öğretmen ve öğrenci bunlardan yararlanmak için gerekli bilgi ve beceriye sahip değilse, bu olanakları uygulamaya koyamaz. Yeni teknolojiler bütün potansiyeli ile uygulamaya konacaksa eğitim sisteminde yapısal değişikliklerin, öğretmenin görevleri, öğrenci işlevleri ve eğitim uygulamalarının yeniden düzenlenmesi zorunludur.

Fatih Projesi nedir? Fatih Projesi kapsamında müfredatın içeriği ve öğretmen kılavuzları ise tekrar hazırlanacak. Okul öncesi eğitimden başlayan Fatih Projesi entegrasyonu lise son sınıfa kadar devam edecek. Öğrenciler özel programlar sayesinde hazırlanan sınavlara ve eğitimlere girecekler. Bilinçli ve güvenli internet kullanımı da yeni eğitim sisteminin bir parçası olacak. Eğitim sırasında, sunu, video ve resim gibi interaktif içerikler ise yeni müfredatın bir parçası olacak. Bireylerin yaşam boyu öğrenim yaklaşımı ve e-öğrenme yoluyla kendilerini geliştirmeleri için uygun yapıların oluşumu ve e-içeriğin geliştirilmesi sağlanacak. Ortaöğretimden mezun olan her öğrencinin temel bilgi ve iletişim teknolojileri kullanım yetkinliklerine sahip olması sağlanacak. İnternetin etkin kullanımı ile her üç kişiden birisinin e-eğitim hizmetlerinden faydalanması, herkese bilgi ve iletişim teknolojilerini öğrenme ve kullanma fırsatının sunulması, her iki kişiden birinin internet kullanıcısı olması, internet, toplumun tüm kesimleri için güvenilir bir ortam haline getirilmesi sağlanacak.

EBA (Eğitim Bilişim Ağı) Projesi nedir? Çağımız toplumları artık bilgiyi öğrenmekle yetinmiyor. Bilgiyi en doğru yerde, en doğru hâliyle kullanıyor, bilgiden bilgi üretiyor. Teknolojik gelişmelerin gittikçe hız kazandığı 21. yüzyılda bir önceki nesil, bir sonraki neslin hızına yetişemiyor. Bilim dalları gittikçe artarken bilgiler derinleşiyor, alanlar özel uzmanlık istiyor. Eğitimde teknoloji kullanımını giderek arttırıyor, bilgi toplumuna uyum sağlayan bireyler yetiştirmek yeni hedef hâline geliyor.

Derslerde bilişim teknolojilerinin kullanılmasıyla sınıf seviyesine uygun ve güvenilir e-çerik ihtiyacı artıyor. E-çerik; elektronik tabanlı öğrenmenin temel bileşenidir. Öğretmenin yeni ders araç gereçidir. Bazen bir web sayfasıdır, bazen bir video, bazen bir sunudur, bazen bir animasyon, bazen bir ses dosyasıdır, bazen bir fotoğraf. Bir vaka çalışması da e-çeriğiniz olabilir, bir animasyon veya harita da, paylaşmak istediğiniz bir haber de e-çerik olabilir. “Eğitimde iyi örnek” olarak gösterilebilecek bir uygulama da e-çerik elektronik ortama aktardığınız veya elektronik herhangi bir ortamdan aldığınız her türlü eğitim materyalidir aslında. Farklı, zengin ve eğitici içerikler sunmak, bilişim kültürünü yaygınlaştırarak eğitimde kullanılmasını sağlamak. İçerikle ilgili ihtiyaçlarınıza cevap vermek, Sosyal ağ yapısıyla bilgi alışverişinde bulunmak. Zengin ve gittikçe büyüyen arşiviyle derslere katkı sağlamak. Bilgiyi öğrenirken aynı zamanda yeniden yapılandırabilmek ve bilgiden bilgi üretmek. Farklı öğrenme stillerine (sözel, görsel, sayısal, sosyal, bireysel, işitsel öğrenme) sahip öğrencileri de kapsamak. Bütün öğretmenleri ortak bir paydada buluşturarak eğitime el birliğiyle yön vermelerine ön ayak olmak. Teknolojiyi bir amaç olarak değil bir araç olarak kullanmak amacıyla tasarlanan E- içerik olarak zengin olan sosyal bir eğitim platformudur.



DÖRDÜNCÜ OTURUM Tartışma ve Çözüm Önerileri



Ordu Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölüm Başkanı (Prof. Dr. Enver SARI)

Ordu Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Enver SARI moderatörlüğünde, Ordu Adliyesi Cumhuriyet Savcısı Hüseyin AYYAYLA, Ordu Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi Psikolog Beste AŞKAN, İl Halk Sağlığı Müdürlüğü Uzman Psikolog Işın AKKUŞ, Altınordu Rehberlik ve Araştırma Merkezi Rehber Öğretmen Mustafa YILMAZ'ın katılımıyla soru cevap bölümüne geçildi.

Prof. Dr. Enver SARI, Prof. Dr. Kültegin ÖGEL'in çevirisini yaptığı motivasyonel görüşme tekniği kitabını her türlü bağımlılıkla mücadelede kullanılabilecek kaynak olarak önerdi.

Prof. Dr. Enver SARI motivasyonel görüşme tekniğinin kısa bir uygulamasını katılımcılardan bir rehber öğretmen ile (uygulamalı olarak) gösterdi.

Ordu Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi Psikolog Beste AŞKAN söz alarak çocukların İhmal ve İstismarı konusunda sabah yaptığı sunumunu kısaca özetledi.

Ordu Adliyesi Cumhuriyet Savcısı Hüseyin AYYAYLA söz alarak Çocuğun İstismarı noktasında dikkat edilmesi gerekli hukuki süreç konusunda bilgi verdi. Çocuğun İstismarı konusunda bilgi sahibi olan ve ihbar da bulunmayan herkesin yasal yükümlülüğünün olduğunu ve aksi durumun suç olduğunu belirtti.



Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı



Bu konuda katılımcılar yaşanmış olumsuz örnekleri dile getirerek ihbarda bulunan rehber öğretmenlerin yalnız kaldıklarını okul idarelerinin ve adli kolluğun kendilerini yalnız bıraktıklarını hatta ihbarcayı ifşa edebildikleri noktasında çekincelerini dile getirdiler.

Ordu Adliyesi Cumhuriyet Savcısı Hüseyin AYYAYLA söz alarak ihbarcıya tehdit olduğunda ihbarcının kolluk kuvvetleri tarafından korunacağını belirtti.

Prof. Dr. Enver SARI çocuğun ihmal ve istismarı noktasında okul yöneticilerinin de hizmet içi eğitim faaliyetine alınmasını önerdi

Katılımcılar intihar (özkiyim) riski olan vakalarda ihbarda bulunurken ikilemede kaldıklarını bu konuda gizlilik ilkesine adli mercilerce uyulmadığı noktasında çekincelerini dile getirdiler.

Ordu Adliyesi Cumhuriyet Savcısı Hüseyin AYYAYLA kolluğa ihbar yapılırken rehber öğretmen intihar riskini kayıt altına alırsa konunun titizlikle incelendiğini belirtti.

İl Halk Sağlığı Müdürlüğü Uzman Psikolog Işın AKKUŞ, söz alarak madde bağımlılığı konusunda sabah yaptığı sunumunu kısaca özetledi.

Katılımcılar psikiyatri servisine sevk edilen her çocuğa ilaç yazılmasının ilaç bağımlılığı noktasında risk oluşturduğunu bu nedenle çocukları hastaneye yönlendirme konusunda çekinceleri olduğunu dile getirdiler.

İl Halk Sağlığı Müdürlüğü Uzman Psikolog Işın AKKUŞ, söz alarak farmakoloji alanında bilgi sahibi olmadığını, ancak dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanısı konan çocuklara ilacı tedavici edici bir unsur olarak değerlendirildiklerini belirtti.

Altınordu Rehberlik ve Araştırma Merkezinden Psikolojik Danışman Mustafa YILMAZ söz alarak Teknoloji Bağımlılığı konusunda sabah yaptığı sunumunu kısaca özetledi. Ordu ilindeki Rehber öğretmenlere hizmet içi eğitimlerle bağımlılıkla mücadele uygulayıcı eğitimi verildi. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimleri kapsamında bağımlılıklar konusunda halk eğitim merkezleri aracılığı ile açılan kurslarla rehber öğretmenler tarafından koruyucu ve önleyici bilgilendirme çalışmalarına okullarda devam edilmesi gerektiğini belirtti.

Katılımcılar halk eğitim aracılığıyla mesai saatleri dışında açılan kurslara öğrencilerin farklı etkinliklerinden dolayı katılmak istemediklerini ve bu kursların okul saatleri içerisinde açılmasının öğrenciye ulaşmada daha verimli olacağını belirtti.

Altınordu Rehberlik ve Araştırma Merkezinden Psikolojik Danışman Mustafa YILMAZ söz alarak Valilik makamınca okul saatleri içerisinde bağımlılıklar mücadele kurslarının açılabilmesi için düzenleme yapılmasının bağımlılıkla mücadele eğitimlerinde daha fazla öğrenciye ulaşımı kolaylaştıracağı önerisinde bulundu.





Çocukların Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunması Çalıştayı



Eğer, riskleri önceden fark edebilir ve önleyebilirsek



onu gerçekten korumuş oluruz!

